

-A- es repeteix encara en la menció de 1170, també assegurada pels tres bons filòlegs MiretS., Udina i Em. Morera.

En tots tres noms hi ha, doncs, la A- a la inicial, fins en les medievals de *Norís*: la desaparició de A- és el fet corrent de confusió amb *a* locatiu que es repeteix arreu en toponímia.

En *Núria* hi ha, de més a més, el canvi de *ó* en *ú* per la metafonia, fet que és també regular en aquesta posició en fon. catalana: NOVIA > *núvia*; tant si és O llatina, com AU > o: AUREA > *Òria* > *Úria* (art. infra), LAUREA > *Llúria* [del qual he donat cites en l'art. *Lòria*, d'etim. diferent], GŪBĪA > *gúbia* etc.

L'únic detall fonètic que no té explicació evident està en el manteniment de la *i* postònica en *Núria*: si la base última fos *ANDŌRIA sembla que hauria hagut d'haver-hi transposició de la iod, com en *cuïro* CORIUM, *muïra* MORIAM, *Aúira* (art. supra), < AU)GŪRIUM; o si hagués estat *o* (o bé *ū*), esperàriem resultat *-ora* (cf. *estora*, *rasora*, *-adora* < -ATŌRIA).

Una explicació seria que l'ètimon tingués -ŌREIA: cf. els pre-romans *coſsi*, *vogi* (< -EIO-); una altra, fóra que hi hagués diftong (-AURIA) en l'ètimon.

El cas és, però, que una cosa i l'altra semblen descartades per la comunitat d'arrel amb *Andorra*, on hi ha -ORRA (amb *o* des de les mencions més arcaïques) i amb -RR- doble. Potser aquesta -RR- doble ens dóna una bona explicació: car davant la *j* la -RR- se simplifica, com hem vist en *Narieda* *NARRĪETA, i els exs. tots que en donem a l'art. *Nargó*, (supra). Cert que aquest recurs no sembla aplicable a *Norís*. No és objecció clara puix que ens movem en les tenebres pre-romanes: ¿podria ser -GIS la forma originària del sufix de *Norís*? o bé partir de ANDORRĪ-IS > -orriſ?).

Al capdavant, però, també podríem admetre que la comunitat d'arrel arribés només fins a ANDOR- o ANDO-; car junt amb *Andorra* trobem una sufixació diferent en els ANDO-S-INI, els antepassats dels andorrans que entrebancaren la marxa d'Anníbal pel Segre (vegeu l'art. *Andorra*); recordem la -s- que veiem —intercalada o anteposada— en diversos articles precedents i següents, dedicats a NLL d'origen ibèric (veg. *Orís*, *Soveix*, *Besòs*, *Bosia* etc.). Llavors res no ens privaria d'analitzar *Annúria* < *ANDŌREIA o *ANDAURIA; i *Norís* anàlogament.

En conclusió: l'ètimon de *Núria* és una arrel pre-romà ANDOR-, on només resta imprecís el detall menor de la terminació: sigui *ANDORRIA o bé -ŌREIA o -AURIA. Sens dubte pertanyent a la família lingüística iberovoasco-aquitana.

○ Hi havia una altra pista, ben especiosa, per a *Núria*, divergent d'aquesta si bé encara pre-romana: una sèrie de NLL a Sardenya coincideixen en una inicial NUR- que deu ser pre-romana: *Nurachi*,

Nuragus, *Nurallao*, *Nureci*, *Nuraxinieddu*; sembla que hi ha comunitat d'origen amb *nuragbe* la construcció prehistòrica pròpia de l'illa: per a la qual i per a aquests NLL, veg. MLWagner (*ARom.* xv, 229, i *BABL* iv, 434) —amb la qual hem enllaçat el cat. *norai* (*DECat.* v, s. v.).

En aquell primer article crida el savi Wagner l'atenció sobre *Nura*, que passa per haver estat el nom pre-romà i pre-indoeuropeu de Menorca (Kiepert, *Lehrbuch der alten Geo.*, p. 498; i ací s.v. *Mað*) cf. la dada d'Heròdot sobre Còrsega en el nostre art. *Mallorca*). Però aquí la inicial *Nur-* des de l'origen, separa radicalment de la forma *Annúria* antiga de *Núria*; i més encara de *Andorra*; i per més que hi hagi algun cas on aquell ens presenta *rr* (*Nurra* comarca que inclou el *circondario* de l'Alguer *Nurri* comuna del *circondario* de Lanusei), sempre resta la incompatibilitat amb la -Ō- i la ND de *Andorra*, de *Norís* i fins de *Núria*. Segur, doncs, que amb aquests NLL sards hi ha només paronímia accidental i parcial.⁵

¹ Com a prenom *Núria* o *Nuri* tenen fonda tradició popular a les valls pirinenques del Sud i del Nord, p. ex. una *Núria* a St. Joan la Cella, una *Nureta* a Llo (xxiv, 197, i xxiii, 93.1). Res més que això en temps de Guimerà i el seu *Manelic*: «noies pageses i pastores de les terres altes». La gran expansió nacional és només des dels anys 1920.—² *E.T.C.* 221.94; *AlcM*; també Hubschmid (*ZRPf* lxxiv, 219), que no aporta res útil i les seves conjectures són quasi sempre poc fundades, majorment en un país que coneix tan poc.—³ Però esborrem-hi *Norieda*, que en realitat és forma rara i probabl. alterada en lloc del correcte *Narieda*, trobat més tard, com hem demostrat a l'art. *Nargó*, amb el qual no pot haver-hi comunitat radical.—⁴ Aglutinació i context semblants en la cita que dóna CCandi del mateix doc. (que ell data de 1281): «los castells i viles de St. Genés, Mur, Hayrat (lleg, *Layret* = *Lleret*), *Picadenuris*, Àreu, Besan» (*Mi. Hi. Ca.* ii, 53). La «Pica de Norís» és el nom que, segons el meu inf. d'allí, donen altres a la *Pala Verda*, cim damunt del poble. En *Spill* de Castellbò a. 1518, apareix el mateix nom però ha quedat mutilat de tres lletres *Pica de No.*—⁵ Un doc. de 1383, porta un *Puig de Nurri* en el te. de St. Hilari Sacalm (CCandi, *St. Hilari*, p. 92), cap altra notícia: tampoc es relacionarà amb els noms sards sinó amb *Norra* (homònim d'*Andorra*, comentat en l'art. d'aquest) ni amb la forma ANDORRIA etim. de *Núria*.

NÚSOLS, NOSSELL

Oit *núzols*, pda. muntanyenca del te. de Benissa (xxxiv, 98.17). De l'arrel pan-aràbiga *nazal* 'baixar',